

Araştırma Makalesi / Research Article

Evlen(e)meyen Yetişkin Çocuklar ve Ebeveynleri: Bireysel Tercihler ve Aile Beklentileri

Adult Children Who Remain (In)voluntarily Unmarried and Their Parents: Individual Choices and Family Expectations

Yasemin GEZER TUĞRUL¹DOI : [10.63556/ankad.v10i2.373](https://doi.org/10.63556/ankad.v10i2.373)

Geliş/Received: 06/11/2025

Kabul/Accepted: 07/03/2026

Öz

Bu araştırmanın amacı, bireylerin evlen(e)meme kararlarının ardındaki nedenleri, ebeveynlerin tutumları bağlamında analiz etmek ve bekârlık olgusunu aile ilişkileri çerçevesinde çok boyutlu olarak değerlendirmektir. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen ile tasarlanmıştır. Çalışmanın katılımcılarını, Van kent merkezinde yaşayan evlen(e)memiş 15 kadın, 15 erkek birey ve bu bireylerin anne ve babalarından oluşan 30 ebeveyn oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma, şeffaflık ve yöntemsel tutarlılığı artırmak amacıyla SRQR (Standards for Reporting Qualitative Research) ve COREQ (Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research) ilkeleri doğrultusunda yürütülmüştür. Bulgular; evlen(e)meme kararlarının kişisel tercihler, ekonomik, duygusal ve toplumsal nedenlerle şekillendiğini göstermektedir. Katılımcılar kariyer, özgürlük ve güvensizlik gibi nedenlerle evliliği ertelemiş veya reddetmiş; ancak yalnızlık, sosyal dışlanma ve gelecek kaygısıyla da karşı karşıyadır. Ebeveynler çocuklarının tercihlerine saygı göstermeye çalışsa da evlilik beklentisini örtük biçimde sürdürmektedir. Elde edilen bulgular evlilik kurumuna ilişkin algı ve beklentilerin toplumsal değişimle birlikte dönüşen bir süreç olduğunu ve bireysel kararların bu dönüşümün bir parçası olarak şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bekârlık, evlilik kararı, ebeveyn tutumları, aile ilişkileri, toplumsal değişim, SRQR, COREQ

Abstract

This study aims to analyse the reasons behind individuals' decisions not to marry, considering parental attitudes, and to examine the phenomenon of singlehood within family relationships from a multidimensional perspective. The research was designed using phenomenology, a qualitative research method. The study group consists of 15 unmarried women and 15 unmarried men living in Van city centre, as well as 30 of their parents (mothers and fathers). Data were collected through semi-structured interviews. To enhance transparency and methodological consistency, the study was conducted in accordance with the SRQR (Standards for Reporting Qualitative Research) and COREQ (Consolidated Criteria for Reporting Qualitative Research) guidelines. The findings show that the decision not to marry is influenced by personal preferences, as well as economic, emotional and social factors. Participants postponed or rejected marriage for reasons such as career priorities, a desire for freedom, or a lack of trust. Yet they also experienced loneliness, social exclusion, and anxiety about the future. While parents try to respect their children's choices, they still have implicit expectations of marriage.

¹ Sorumlu Yazar/Corresponding Author, Öğr. Gör. Dr., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Van, Türkiye. E-posta: ygezer@yyu.edu.tr

Önerilen Atf/Suggestion Citation

Gezer Tuğrul, Y., (2026). Evlen(e)meyen Yetişkin Çocuklar ve Ebeveynleri: Bireysel Tercihler ve Aile Beklentileri. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 10(2), 908-928.

Overall, the findings reveal that perceptions and expectations regarding marriage are undergoing transformation alongside social change, with individual choices being formed as part of this process.

Keywords: *Singlehood, marriage decision, parental attitudes, family relationships, social change, SRQR, COREQ*

1. GİRİŞ

Günümüz toplumlarında aile yapılarının dönüşümü, bireysel yaşam tercihlerini daha görünür kılmaktadır. İlk evlenme yaşının yükselmesi ve evlenmeme eğilimleri, kentleşme ve bireyselleşmeyle paralel ilerlemektedir. Bu dönüşüm, sosyal rollerden kimlik algılarına kadar pek çok alanda köklü değişimlere yol açmaktadır. Bireylerin evlilik kararlarında ise yalnızca kişisel tercihler değil, ekonomik belirsizlikler, kültürel dönüşümler ve psikolojik etkenler de belirleyicidir. Modern toplumlarda evlilik artık zorunlu bir yaşam evresi olmaktan çıkmış, bireysel tercihe dayalı bir yaşam biçimine dönüşmüştür (Beck ve Beck-Gernsheim, 2002). Bu bağlamda bireyler; evliliğe öncelik vermeme, bekâr olmayı tercih etme, bağımsız yaşama isteği, uygun bir eşle karşılaşmama, kariyer odaklı yaşama ya da aile bireyelerine bakım sağlama gibi nedenlerle evliliği ertelemekte ya da reddedebilmektedir (Band-Winterstein ve Manchik-Rimon, 2014; Himawan, 2020). Türkiye gibi geleneksel toplumlarda evlenmeme kararı sadece bireysel bir tercih değil; aile ve toplumun değerleriyle şekillenen, kuşaklar arası gerilimleri derinleştiren bir süreçtir.

Evlilik, toplumsal bir norm olarak önemini korusa da, evlenme oranlarının düşmesi ve boşanmaların artması, bireysel tercihlere dayalı yaşam biçimlerinin yaygınlaştığını göstermektedir. Beşpınar ve Beşpınar'a (2017: 118-142) göre, bireylerin eğitim ve gelir gibi sosyoekonomik kaynaklara erişimi arttıkça, ilk evlenme yaşı da yükselmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun [TÜİK] (2025) verilerine göre, Türkiye'de ilk evlenme yaşı erkeklerde 28,3, kadınlarda 25,8'dir. TÜİK'in Nüfus İstatistikleri Portalı'na (t.y) göre, Türkiye'de 2008–2024 yılları arasında hiç evlenmemiş bireylerin sayısı da artmıştır. Bu durum, evliliğin artık geleneksel bir zorunluluk olmaktan çıkarak bireysel değerler ve yaşam tarzları doğrultusunda şekillenen bir karara dönüştüğünü göstermektedir. Aynı şekilde TÜİK'in (2025) İstatistiklerle Aile 2024 verileri, 25-29 yaş grubunda ve hiç evlenmemiş olan 3 milyon 374 bin 686 kişi olduğunu göstermektedir. Bu yaş grubunda hiç evlenmemiş ve ebeveynleri ile yaşayan erkeklerin oranı %44,8 iken kadınların oranı %27,9'dur. Küresel ölçekte de benzer bir tablo gözlenmektedir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü [OECD] verilerine göre (2023), 1990'ların başında OECD ülkelerinde kadınların ilk evlenme yaşı 22–27, erkeklerin ise 24–30 yaş aralığındayken; 2020 yılı itibarıyla bu ortalamalar kadınlarda 27–33, erkeklerde ise 29–35'e kadar yükselmiştir. OECD ortalamasına göre günümüzde kadınların ilk evlenme yaşı 30,7; erkeklerin ise 33,1'dir.

Bireyselleşmeyle birlikte evliliğin anlamı ve işlevi de dönüşmüştür. Günümüzde bireyler daha geç yaşta evlenmekte, evlilik dışı birliktelikleri tercih etmekte veya çeşitli nedenlerle evlilikten uzak kalabilmektedir. Çiçek'in de (2022: 2) belirttiği gibi, değişen toplumsal değerler, sosyo-ekonomik eşitsizlikler, kadınların çalışma yaşamına dahil olmasıyla gelen ekonomik özgürlükler, toplumsal cinsiyet rollerindeki dönüşüm, evlilik birliğine atfedilen geleneksel anlamları dönüştürmüştür. Bu dönüşüm, yalnızca evliliğin anlamını değil, aynı zamanda bekârlık kavramının da yeniden tanımlanmasını sağlamıştır. Nitekim bekârlık, literatürde üzerinde tam anlamıyla uzlaşa sağlanamamış bir kavram olarak ele alınmasına yol açmıştır (Avcı-Çayır vd., 2022: 510). En temel düzeyde bir kişinin yasal medeni durumu bekârlığı ifade etmektedir. Medeni durum, hiç evlenmemiş, boşanmış, dul, eşini kaybetmiş olarak ifade edilen grupları kapsamaktadır (Sönmez ve Kantar, 2022: 525). Türk Dil Kurumu (TDK)'na göre ise bekar, "evlenmemiş kimse veya evli olduğu hâlde ailesinden ayrı, yalnız yaşayan kimse" olarak tanımlanmaktadır. Ancak bekârlık literatürde, sadece yasal bir medeni durum kategorisi olarak değil, bireylerin evliliğe ilişkin tutum ve deneyimlerine göre de farklı biçimlerde ele alınmaktadır. Bu bağlamda Apostolou ve arkadaşları (2023: 1–2), günümüzde bekârlığın giderek yaygınlaşan bir yaşam biçimi hâline geldiğini belirtmekle birlikte, özellikle gönüllü ve zorunlu bekârlık türlerine ilişkin çalışmaların yetersizliğine dikkat çekmektedir. Buna karşılık, bazı bireyler kişisel gelişimlerine odaklanmak, duygusal iyileşme sağlamak ya da yaşamlarının belirli dönemlerinde bireysel önceliklerini sürdürmek amacıyla gönüllü olarak bekâr kalmayı tercih edebilmektedir. Gönüllü bekârlık, bağımsızlık ve kendini gerçekleştirme isteğiyle ilişkilendirilirken; zorunlu bekârlık, yalnızlık ve hayal kırıklığıyla tanımlanmakta, yaşlılıkta pişmanlığa dönüşebilmektedir (Timonen ve Doyle, 2013). Klinenberg (2012)

bekâr bireylerin toplumsal damgalamayla karşılaştığını belirtmektedir. Bekâr bireyler, sıklıkla “evde kalmış, mutsuz ya da sorumluluk almayan” gibi olumsuz kalıp yargılarla etiketlenmektedir (DePaulo ve Morris, 2006; Tezcan, 2021). Kavas’a (2018: 391) göre evlenmeme, toplumsal normlara aykırı bir duruş olarak algılanmaktadır. Bu nedenle evlenmeme kararı, bireysel özerklik, aile beklentileri ve toplumsal baskıların kesişiminde şekillenen çok boyutlu bir olgudur. Beck ve Beck-Gernsheim (2002: 71) ise evliliği bireysel tatmin arayışıyla biçimlenen bir birliktelik olarak tanımlar; ancak bu bireyselleşme, kuşaklar arası değer çatışmalarını da beraberinde getirmektedir.

Mevcut literatürde, bekârlık çoğunlukla hiç evlenmemiş kadınların deneyimlerine odaklanmıştır (Apostolou vd., 2023; Mağara, 2019; Lüküslü ve Çelik, 2008; Lordoğlu, 2018; Raj, 2020; Shahrak, Brand ve Taghizadeh, 2023). Erkeklerin ve ebeveynlerinin deneyimlerine dair araştırmalar ise oldukça sınırlıdır. Bu çalışmada, gönüllü ve zorunlu bekâr bireylerin yanı sıra onların ebeveynleriyle yapılan görüşmelerle, “evlen(e)meme” durumuna yönelik tutumlar, beklentiler ve duygusal yaklaşımlar derinlemesine incelenmiştir. Çalışma, literatürdeki bu boşluğu doldurmayı ve birey–aile–toplum ilişkilerini bekârlık ekseninde çok boyutlu olarak değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda temel araştırma sorusu “Bireylerin gönüllü ya da zorunlu olarak evlen(e)memesi kararları, ebeveynlerinin tutumlarıyla nasıl bir etkileşim içerisindedir ve bu durum aile içi ilişkileri ile toplumsal normları nasıl şekillendirmektedir?” şeklindedir. Araştırma, bu temel soruya yanıt aramak amacıyla (I) Bekâr bireylerin evlen(e)meme kararlarını belirleyen temel bireysel ve toplumsal faktörler nelerdir? (II) Ebeveynler, çocuklarının evlen(e)meme kararına nasıl yaklaşmakta ve bu tutum aile içi ilişkileri nasıl etkilemektedir? (III) Gönüllü ve zorunlu bekârlık deneyimleri, ebeveyn tutumları açısından nasıl farklılık göstermektedir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, evlenme yaşının yükselmesi ve hiç evlenmeyen birey sayısındaki artış bağlamında bekârlık olgusunu toplumsal, bireysel ve ailevi boyutlarıyla incelemek amacıyla nitel fenomenolojik yaklaşım ile tasarlanmıştır. Çalışma, yorumlayıcı (interpretivist) paradigma temelinde yürütülmüş ve bireylerin öznel anlam dünyalarına ulaşmayı hedeflemiştir. Araştırma süreci ve raporlamasında, nitel araştırmalarda şeffaflık ve yöntemsel tutarlılığı sağlamak amacıyla SRQR ve COREQ ilkeleri esas alınmıştır. SRQR kontrol listesinin amacı da nitel araştırmaları raporlarken tüm yönleriyle şeffaflığı sağlamaktır (Tekindal vd., 2021: 5431). COREQ, 32 maddeden ve üç alt başlıktan (araştırma ekibi ve düşünümSELLİK, araştırma tasarımı ve analiz, ve bulgular) oluşan, nitel araştırmaların raporlanmasını açık ve kapsamlı bir şekilde sağlamak amacıyla geliştirilmiş bir kontrol listesidir (Attepe Özden vd., 2022: 523). Bu iki standart, veri toplama, analiz ve raporlama aşamalarında araştırmacının konumunu, katılımcı etkileşimini ve etik şeffaflığı güçlendirmek amacıyla rehber olarak kullanılmıştır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada insanların deneyimlerine, algılarına, fikirlerine, duygularına ve bilgilerine ilişkin ayrıntılı ve derinlemesine veriler elde etmeye olanak sağlayan derinlemesine görüşme tekniği tercih edilmiştir (Patton, 2018: 4). Bu teknik, sosyal olguların yalnızca yüzeydeki görünümünü değil, altında yatan anlam ve yapıları da kavramayı mümkün kılmaktadır (Kümbetoğlu, 2017: 72). Veri toplama aracı olarak hem bekâr bireyler hem de ebeveynlerine yönelik iki yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Sorular, araştırma sorularıyla uyumlu biçimde açık uçlu olarak düzenlenmiş; pilot uygulama sonrası içerik ve dil açısından revize edilmiştir. Form, COREQ’in önerdiği biçimde katılımcı merkezli, esnek ve tematik yapıya sahiptir. Bekâr bireylere evlen(e)meme kararlarını etkileyen bireysel ve toplumsal faktörler; ebeveynlere ise çocuklarının bekârlığına yönelik tutum ve beklentileri sorulmuştur.

2.3. Veri Toplama Süreci

Veriler, gerekli etik izinler alınarak toplanmıştır. Pilot görüşmelerden elde edilen geri bildirimlerle sorular sadeleştirilmiş; katılımcılara araştırmanın amacı, gizlilik ve gönüllülük esasları açıklanarak yazılı onam alınmıştır. Bu süreç, SRQR’in etik konular ilkesine uygun biçimde yürütülmüştür. Görüşmeler tercihe göre yüz yüze gerçekleştirilmiştir: bekâr bireylerle çoğunlukla ev dışı ortamlarda,

ebeveynlerle ev ortamında görüşülmüştür. Tüm görüşmeler araştırmacı tarafından yürütülmüş, katılımcı onayıyla ses kaydı alınmıştır. Ortalama görüşme süresi 45–50 dakika sürmüştür.

2.4. Verilerin Analizi

Veriler, betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleriyle değerlendirilmiştir. Görüşme dökümleri temalar hâlinde sınıflandırılmış, her tema altında katılımcı ifadelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir. Kodlama süreci araştırmacı tarafından yürütülmüş; bulguların güvenilirliğini artırmak amacıyla iki bağımsız uzmanın görüşüne başvurulmuştur. Analiz aşamaları SRQR veri analizi ilkeleri doğrultusunda sistematik biçimde yürütülmüştür: verilerin düzenlenmesi, kodlama, temaların oluşturulması, analitik notların eklenmesi ve sonuçların yorumlanması.

Veri doygunluğuna ulaşıldığında görüşmelere son verilmiş, bulgular katılımcı ifadeleriyle desteklenerek COREQ'in veri–bulgu tutarlılığı ölçütü sağlanmıştır. Kodlama sürecinin şeffaflığını ve izlenebilirliğini artırmak amacıyla, her iki veri grubuna (bekar bireyler ve ebeveynler) ait tema-alt tema-kod-tanım ve örnek katılımcı ifadelerini içeren temsili bir analiz tablosu Tablo 1'de sunulmuştur.

2.5. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, Van kent merkezinde yaşayan evlen(e)memiş 15 kadın ve 15 erkek ile onların 30 ebeveyninden (anne, baba veya her ikisi) oluşan toplam 60 kişi oluşturmaktadır. Katılımcılar, farklı sosyoekonomik ve yaş gruplarından kişilere ulaşmak amacıyla amaçlı ve kartopu örnekleme yöntemleriyle belirlenmiştir. Bu yapı, SRQR'in örnekleme stratejisi ve çalışma birimleri ilkeleriyle uyumlu olup, COREQ'in örnekleme çeşitliliği, veri doygunluğu ve anonimlik ilkeleriyle de bütünleşmektedir. Erkek katılımcıların yaşları 27–47, kadın katılımcıların yaşları 26–46 arasındadır. Katılımcılar; eğitim, sağlık, hizmet, mühendislik ve idari alanlarda çalışanlar ile çalışmayan bireylerden oluşmaktadır. Meslek grupları arasında öğretmen, akademisyen, mühendis, doktor, mimar, hemşire, diyetisyen ve hizmet sektörü çalışanları yer almaktadır. Ebeveynlerin çoğu emekli ya da ev hanımıdır. Anonimlik ilkesi gereği katılımcılar “K” (kadın), “E” (erkek), “A” (anne) ve “B” (baba) harfleriyle kodlanmıştır (ör. K1, E3, K2-A); kodlara yaş ve meslek bilgileri de eklenmiştir.

2.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma, Van kent merkezinde yaşayan sınırlı sayıda katılımcıyla yapılmış olup, bulgular belirli bir sosyokültürel bağlamla sınırlıdır. Katılımcılara ulaşmak için amaçlı ve kartopu örnekleme yöntemlerinin kullanılması hem farklı deneyimlere ulaşmayı mümkün kılmakta hem de örneklemin temsiliyetini sınırlayabilmektedir.

2.7. Etik Kurul Onayı

Bu araştırmanın kavramsal çerçevesinin hazırlanması, veri toplama araçlarının uygulanması, verilerin toplanması, verilerin analizi ve yorumlanması aşamalarının tamamında etik kurallara uygun hareket edilmiştir. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde ANKAD Yayın Kurulu'nun hiçbir sorumluluğu bulunmamaktadır. Tüm sorumluluk yazara aittir. Bu çalışmanın ANKAD dışında herhangi bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim. Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Araştırma için Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimleri Etik Kurulu'nun 20.03.2025 tarih ve 2025/06-31 sayılı kararı ile etik kurul izni alınmıştır.

Tablo 1: Kodlama Sürecine İlişkin Örnek Analiz Tablosu

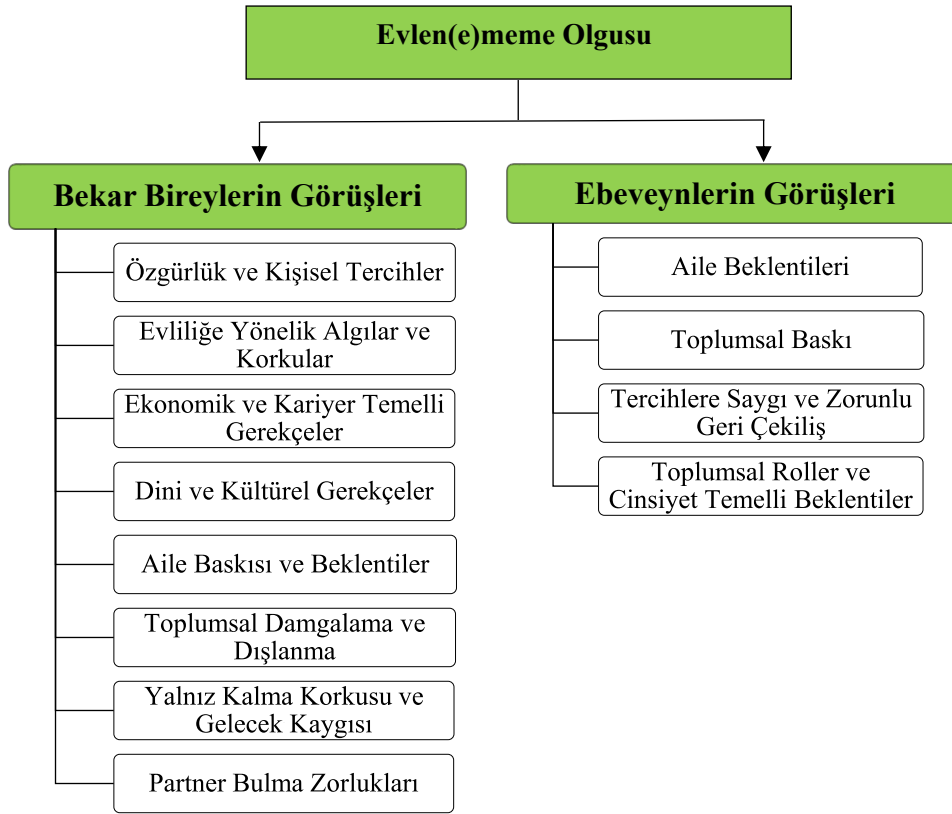
Veri Grubu	Ana Tema	Alt Tema	Kod	Kod Tanımı	Örnek Katılımcı İfadesi
Bekar Birey	Özgürlük ve Kişisel Tercihler	Bireysel Özerklik	Bağımsız Karar Alma	Evliliğin Bireysel Karar Süreçlerini Sınırladığı Algısı	“Kararlarımı yalnız almak, kimsenin etkisi ve müdahalesi olmadan. Bu benim için çok önemli.” (E6)
Bekar Birey	Özgürlük ve Kişisel Tercihler	Evliliğin Sınırlayıcı Algısı	Özgürlük Kaybı	Evliliğin Kişisel Alanı Daraltacağı Düşüncesi	“Evliliğe girenlere baktığımda kısıtlandıklarını görmek beni evlilikten uzaklaştırıyor.” (K9)
Ebeveyn	Aile Beklentileri	Evliliği Tamamlanma Olarak Görme	Hayatın Tamamlanma Aşaması	Evliliğin Bireyin Yaşam Döngüsünde Zorunlu Bir Evre Olarak Algılanması	“Okudu, meslek sahibi oldu. Sıra evlilikte diyoruz.” (E6-A).
Ebeveyn	Toplumsal Roller ve Cinsiyet Temelli Beklentiler	Cinsiyet Temelli Evlilik Zamanı	Kadın İçin Erken Evlilik Beklentisi	Kadınların Belirli Bir Yaşa Kadar Evlenmesi Gerektiği İnanç	“Erkek geç evlense olur ama kız çocuğunun çok geç evlenmesinden yana değilim.” (K6-A)

3. BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde araştırma sonucunda ulaşılan nitel veriler, tematik analiz yöntemiyle yapılandırılmış; her tema altında katılımcıların ifadelerine doğrudan alıntılarla yer verilmiştir. Bulgular, hem bekâr bireylerin hem de onların ebeveynlerinin görüşlerine dayalı olarak iki ana kategori altında sunulmuştur.

3.1. Bekâr Bireylerin Görüşleri

Evlen(e)memiş bireylerle yapılan görüşmelerde, katılımcıların bu durumu nasıl deneyimledikleri, hangi gerekçelerle açıkladıkları ve toplumsal bağlamda nasıl konumlandıkları incelenmiştir. Katılımcı ifadeleri, bireysel tercihler ile yapısal kısıtlar arasındaki ilişkiyi görünür kılarak evlen(e)meme olgusunun çok boyutlu bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu nedenler tematik olarak sınıflandırılmış ve aşağıda alt başlıklar hâlinde sunulmuştur. Analiz sürecinde ulaşılan temaların yapısal dağılımı Şekil 2’de şematik olarak sunulmuştur.

Şekil 1: Evlen(e)meme Olgusuna İlişkin Genel Tematik Yapı

3.1.1. Özgürlük ve Kişisel Tercihler

Gönüllü olarak evlenmemeyi tercih eden katılımcıların en sık vurguladıkları tema, bekârlığın onlara bir özgürlük alanı sunduğudur. Evli bireylerin aksine, yaşamlarını istedikleri şekilde sürdürme ve kararlarını bağımsız olarak alma konusunda daha rahat olduklarını belirtmişlerdir. Bu durum, yalnızca evlilikten uzak durma isteğiyle değil; aynı zamanda kişisel alanın korunması, ilişkisel bağımlılıktan kaçınma ve özerk bir yaşam arzusu ile de ilişkilendirilmektedir.

K5: “Evlenmeyi düşünmedim çünkü hayatıma birini almak istemedim; özgürlüğümün vazgeçemem” (35 Yaş, Öğretmen)

K9: “Evlenmeyi düşünmüyorum çünkü bağımsız yaşamayı seviyorum. Evli olanlara baktığımda kısıtlandıklarını görmek beni evlilikten daha da uzaklaştırıyor. Ben bağımsızlığı ve özgür olmayı seviyorum” (41 Yaş, Güzellik Uzmanı)

K8: “Evlenmeyi düşündüğüm yıllarda baktım ki hayatıma girmek isteyenler beni kısıtlıyorlar. Kişisel alanıma müdahale ediyorlar. Bu yüzden evlenmek istemedim. Baba evinde daha özgürüm” (37 Yaş, Çalışmıyor).

E6: “Evlilik benim için bir zorunluluk değil, tercih meselesi. Kararlarımı yalnız almak, kimsenin etkisi ve müdahalesi olmadan. Bu benim için çok önemli. Özgürlüğüm en büyük servetim diyebilirim” 42 Yaş, Akademisyen)

E2: “Hayatına sürekli müdahale eden birinin olmaması ve kişisel tercihlerin doğrultusunda yaşamının verdiği haz bambaşka. Kim ne derse desin iki kişilik bir ilişki kişiyi kısıtlıyor. Onun için ben evliliğe sıcak bakmıyorum” (32 Yaş, Öğretmen)

Bu ifadeler, bireysel alanın korunmasının yalnızca fiziksel değil, duygusal ve zihinsel özgürlük açısından da önemli görüldüğünü ortaya koymaktadır. Katılımcılar, evliliği kişisel sınırlara müdahale edebilecek bir yapı olarak algılamakta; bekârlığı bağımsız karar alma ve kişisel gelişime olanak tanıyan bir yaşam biçimi olarak değerlendirmektedir. Erkol, Şahin ve Avcı'nın (2021: 65–68) araştırmasında da genç bireylerin evliliği; sorumluluk, ekonomik yük ve özgürlük kaybı gibi gerekçelerle bireysel

hedeflerin önünde bir engel olarak gördükleri belirtilmektedir. Bazı katılımcılar, özgürlük söylemini yalnızca ilişkisel sınırlara değil, cinselliğin geleneksel sınırlarının aşılmasına da bağlamıştır. Evlilik dışı cinsel birlikteliğin mümkün olduğu görüşü özellikle erkek katılımcılar arasında öne çıkmaktadır.

E12: “Bence eskiden cinselliği yaşamak için evlilik daha çok zorunlu tutuluyordu. Ama artık öyle değil. Evlenmeden önce de cinsel birliktelik yaşayabiliyorsun ve kimseye hesap vermek zorunda da kalmıyorsun. Onun için de evlilik bana çok uzak. Tabi evlilik öncesi cinsel ilişki konusunda kadınlar erkekler kadar rahat olmuyorlar. Çünkü kadının bekâreti çok önemseniyor bizim toplumumuzda. Ama erkekte bu aranmıyor” (47 Yaş, Mimar)

Katılımcı ifadelerinden hareketle özellikle erkekler için cinselliğin evlilik dışında da yaşanabilmesi, evliliği “zorunlu” bir yaşam evresinden kişisel tercihe dönüştüğü söylenebilir. Toplumsal normlar, kadınları cinsellikte daha fazla kısıtlarken erkeklere daha fazla özgürlük tanımakta; bu da erkeklerin evliliği ertelemesini kolaylaştırmaktadır. Katılımcı görüşleri, özgürlük, kişisel alan ve bağımsızlık isteğinin evlilikten uzaklaşmada belirleyici olduğunu; bekârlığın ise ilişkisel bağımlılığa karşı bilinçli bir yaşam stratejisi olarak algılandığını göstermektedir.

3.1.2. Evliliğe Yönelik Algılar ve Korkular

Katılımcıların ifadeleri, evlilik kurumuna yönelik algıların ve bu algılardan kaynaklanan korkuların bireylerin evlenme kararlarını doğrudan etkilediğini göstermektedir. Gönüllü bekâr bireyler evliliği sıklıkla “yük”, “sorumluluk” ve “kişisel alan kaybı” olarak tanımlamıştır. Zorunlu bekâr bireylerde ise evliliğe yönelik bir istek olsa da “uygun eş bulamama” veya “hazır hissetmeme” gibi nedenler daha belirgin hale gelmiştir.

E13: “Evlilik bana göre değil. Çevremdeki insanların mutsuz olduklarını gördükçe, evliliğin hele de çocuk olduktan sonraki sorumluluklarını gördükçe evlilik daha da uzak bir olasılık oldu benim için. Onun için evlenmedim ve düşünmüyorum da hala. Sanırım korkuyorum biraz da” (31 Yaşında, Öğretmen)

K2: “Evlenen arkadaşlarıma bakıyorum. Erkekler tarafından sürekli kısıtlanıyorlar. Erkekler kadınları birey olarak kabul etmiyorlar ve kişisel alanlarını yok sayıyorlar. Evlilik böyle bir şey olmamalı. Bir yüke dönüşmemeli. Evlenmek bu nedenle ürkütti beni ve evlenmemeyi tercih ediyorum. Oysa evlilik korkulacak bir şey olmamalıydı” (31 Yaşında, Öğretmen)

Bu ifadeler, bireylerin evliliğe dair algılarının ve korkularının; gözlemler, çevresel deneyimleri ve toplumsal normlar üzerinden şekillendiğini ortaya koymaktadır. Mutsuz evlilik tecrübelerine tanıklık eden bireylerin evliliği bir yük olarak görmesi, bu kuruma karşı mesafeli durmalarına neden olmaktadır. Evlilik yalnızca iki birey arasında kurulan bir birliktelik değil; aynı zamanda bireysel özerkliği sınırlandıran ve müdahaleci bir toplumsal yapı olarak algılanmaktadır. Özellikle kadın katılımcılar, evliliği temkinli değerlendirmekte; kişisel sınırların ihlali, birey olarak görünmez hâle gelme ve duygusal alanın daralması gibi kaygılar dile getirilmektedir:

K4: “Son yıllarda o kadar çok boşanan oluyor ki, evlilikten korkar oldum. Çünkü evliliği istesem de yapabilir miyim, sorumluluğunu alabilir miyim ya da evlilik sosyal hayatımı bitirir mi gibi korkularım, kaygılarım var” (29 Yaşında, Hemşire)

K6: “Eğitim, kariyer derken evlilik meselesi ikinci planda kaldı benim için. Evlenmeyi istiyorum ama bence tam olarak hazır değilim. Çünkü evlilik gerçekten sorumluluk istiyor. Ben yalnız yaşamaya çok alıştım. Ama bir taraftan da ilerde bunun beni mutsuz edebileceğini de düşünüyorum. Bir de doğal olarak benim gibi kariyeri olan birinin olmasını istiyorum” (30 Yaşında, Memur)

E9: “Evlenmek istiyorum ama şuana kadar karşıma uygun, hayatımı paylaşabileceğim kimse çıkmadı. Aile kurmak bence çok önemli. Yalnız kalmak Allah’a mahsus. Kafa dengi biri olduktan sonra bence hayat daha da anlamlı olur” (28 Yaşında, İşsiz)

Katılımcı ifadeleri, evliliğe duyulan arzunun duygusal ve pratik engellerle birlikte var olduğunu göstermektedir. Burada evlilik isteği ile evlilikten korku arasında bir içsel çelişki vardır. K6 ve K4’te yalnız yaşama alışkanlığı, sorumluluk kaygısı ve eş beklentileri evlilik kararını ertelemektedir. Özellikle yaşam tarzı ve kariyer açısından uyumlu bir eş arayışı, evlilik konusunda katılımcıların daha seçici olmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla seçicilik, uygun partner bulma olasılığını azaltarak evliliği

geciktirebilmektedir. E9'un ifadesi ise yalnızlık hissi ile eş arayışı arasındaki bağlantıyı ortaya koymakta; evliliğin duygusal olduğu kadar sosyal bir bütünleşme aracı olarak algılandığını göstermektedir. Zorunlu bekârlar, duygusal eğilimlerine rağmen uygun eş bulamama veya hazır hissetmeme nedeniyle evliliği ertelemektedir.

3.1.3. Ekonomik ve Kariyer Temelli Gerekçeler

Ekonomik kaygılar ve kariyer hedefleri, katılımcılar için evlilik kararında güçlü belirleyicilerdir. Erkek katılımcılar gelir güvencesizliklerini evliliğin önünde önemli bir engel olarak görmektedirler.

E1: *“Maaşım düşük, evlilik zaten başlı başına bir mali yük. Tek başına idare ediyorsun ama karın ve çocukların olduğunda hayat daha da zor oluyor” (29 Yaşında, Kurye)*

E9: *“İşim yok, gelirim düzenli değil. Evlenmeyi istiyorum ama bu şartlarda kimseyi hayatıma katamıyorum. Görücü usulü tanıştıklarım oldu ama onlara da ısınmadım” (28 Yaşında, İşsiz)*

E14: *“Çok şükür iyi gelir getiren bir mesleğim var ama avukatlık mesleğinde çevre edinmeniz, tanınmanız çok önemli. Doktoramı yapıyorum. Akademiye geçince daha sakin bir hayatım da olur düşüncesiyle evliliği öteledim” (34 Yaşında, Avukat)*

Kadın katılımcılar ise evlilik kararlarını ertelerken daha çok kariyer hedeflerine odaklandıklarını ve toplumsal cinsiyet rollerinin üzerlerindeki etkisini vurgulamaktadır:

K14: *“Önce akademik kariyerimi tamamlamak istiyorum. Evlilik şu an için düşünmediğim bir şey. Evliliğin kariyer fırsatlarına, ilerlememe engel olacağı kanaatindeyim. Çünkü toplumun kadına verdiği roller evlilikle daha da ağırlaşıyor. Ev içi emek ve çocuk bakımı konusunda kadınlar yalnız” (28 Yaşında, Akademisyen)*

K1: *“Şu an bir işim var ve tutunmaya çalışıyorum. Kendi paramı kazanıyor olmam beni özgürleştiriyor. Çalışmayan kadınlar mecburen evleniyorlar bence” (27 Yaş, Müşteri Hizmetleri)*

Katılımcılar, evliliği yalnızca bireysel bir tercih olarak değil, aynı zamanda toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri temelinde şekillenen yapısal bir süreç olarak değerlendirmektedir. K14'ün ifadesi, kariyer sahibi kadınlar için evliliğin mesleki ilerlemeyi sınırlayabileceğini; K1'in ifadesi ise ekonomik bağımsızlığın evlilik baskısına karşı koruyucu bir alan sağladığını göstermektedir. Kadınların istihdam oranları artsa da, ev içi emeğin paylaşımındaki eşitsizlik sürmekte; Katılımcı anlatımları, ekonomik bağımsızlığını kazanmış bireylerin evliliği zorunluluk olarak görmediğini, aksine bireysel özgürlük ve konfor alanını sürdürmeyi tercih ettiklerini göstermektedir:

E8: *“Ekonomik olarak sıkıntım yok. Bu nedenle ailemden ayrı yaşıyorum. Böylesi daha rahat ve bence bir yerden sonra belli bir yaşa geldikten sonra gereklilik” (40 Yaşında, Fizyoterapist)*

K12: *“Ailem ile yaşamıyorum. Bunu onlara kabul ettirmek zor oldu ama sonunda anladılar. Kadınların yaşadıkları şehirde ailelerinden ayrı yaşamaları pek kabul edilen bir durum değil. Toplumsal baskıya maruz kaldım ama üstesinden geldim (...). Elbette ki bunu ekonomik özgürlüğüme bağlıyorum. Aksi takdirde bu mümkün olamazdı” (29 Yaşında, Mühendis)*

E8'in ifadesi, ekonomik özgürlüğün bireylere aile dışında bir yaşam kurma olanağı tanıdığını ve evliliğin yaşla birlikte “zorunlu” bir norm olmaktan çıkarak kişisel bir tercihe dönüştüğünü göstermektedir. Bu, evlilikten uzak duruşun, ekonomik bağımsızlığın sağladığı yaşam konforuyla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır. K12'nin deneyimi ise bu özgürlüğün kadınlar açısından kültürel dönüşüm anlamına geldiğini göstermektedir.

3.1.4. Dini ve Kültürel Gerekçeler

Katılımcı ifadeleri, evlilik kararlarının bireysel arzuların yanı sıra dini ve kültürel referanslara dayandığını göstermektedir. Bu bağlamda evlilik, yalnızca romantik bir birliktelik değil; inançlar, toplumsal normlar ve manevi anlam arayışının yansımasıdır.

E5: *“Şimdi evleneceğim kızın bize uygun olması lazım. Ne demek? Yani gelenek, göreneklerimiz, aileme, bana uyacak birini istiyorum. Benim ailem mesela kızın başörtülü olmasını, namazlı abdestli olmasını istiyor. Benim için fark etmez” (27 Yaşında, İnşaat İşçisi)*

K4: “Benim inandığım değerlerle uyumlu birini bulmak çok zor bu zamanda. Dini hassasiyetleri olan bir insanım. Bu yüzden evlilikte bu kriter önemli benim ve ailem için de. Bunun için çoğu talibimi geri çevirmişimdir. Manevi duygular, maneviyat. Bunlar hayatı anlamlandıran unsurlar” (29 Yaş, Hemşire)

K15: “Nasıl desem hani evleneceğin insanın maneviyatı yani insanın sahip olduğu değerler, iç huzuru ve de inancı önemli. Bunlar hayata anlam katan şeyler. Onun için evleneceğim insanda bu özelliklere bakarım (...) Ben de evlenmeyi artık düşünmüyorum. Bekâr daha mutluym” (46 Yaşında, Akademisyen)

E5, evliliğin bireysel bir kararın ötesinde aile ve kültürel çevreyle uyum süreci olduğunu belirtmektedir. Başörtüsü ve ibadet gibi dini semboller, aile tarafından evlilik ön koşulu sayılmakta ve bireyi bu değerlere uygun eş arayışına yöneltmektedir. Bu durum, dini uygunluk arayışının evlilik kararını geciktirebileceğini göstermektedir. K4 de dini hassasiyetler nedeniyle birçok evlilik girişimini reddettiğini, K15 ise manevi bütünlük arayışının evlenmemesinde etkili olduğunu ifade etmiştir.

Benzer şekilde K10’un şu sözü kültürel benzeşime dikkat çekmektedir:

K10: “Kendi kültürümden biriyle evlenmek isterim tabi. Çünkü gelenek, görenekleriniz, kültürünüz ortak olmayınca bence sorunlar yaşıyor. Tabi ki bu yalnızca bir kriter değil ama benim için önemli. Aynı dili konuşmak ve aynı dille konuşmak önemli” (43 Yaşında, Kuaför)

Katılımcı K10’un kültürel benzeşime vurgu yapan ifadesi de bu çerçevede değerlendirilebilir.

“Aynı dili konuşmak” metaforu, yalnızca dilsel değil, aynı zamanda değerler, alışkanlıklar ve yaşam tarzlarında ortaklık arayışını ifade etmektedir. Bu durum, bireylerin ortak bir habitus’a sahip kişilerle eşleşme isteğini yansıtmaktadır.

Katılımcı E11’in ifadesi, dini ve kültürel gerekçelerle evlenmeme durumuna karşıt bir örnek oluşturmaktadır:

E11: “Evlenmek istemeyişimin nedeni dini nedenler asla değil. Şayet isteseydim dini, dili ne olursa olsun o kişiyle evlenirdim” (43 yaşında, Doktor)

Öte yandan, E11’in ifadesi dini veya kültürel nedenlerle evlenmeme durumunun genellenemeyeceğini ortaya koymaktadır. Onun açıklaması, bireysel yaşam tercihleri ve kişisel önceliklerin de evlilik kararlarında belirleyici olabileceğini göstermektedir.

3.1.5. Aile Baskısı ve Beklentiler

Türkiye’de evlilik, bireysel bir kararın ötesinde aile ve toplumun ortak beklentileriyle şekillenmektedir. Katılımcı ifadeleri, bekâr bireyler üzerinde aile temelli evlilik baskısının ebeveynler, geniş aile ve toplumsal ilişkiler yoluyla güçlü biçimde sürdüğünü göstermektedir.

E14: “Annem sürekli ‘senin çocuklarını göremeyecek miyim?’ diye ağlıyor. Sırf ailem istiyor diye evlenemem ki. Ama bunu anlatmakta zorlanıyorum” (34 yaşında, Avukat)

E14’ün bu ifadesi, aile içindeki evlilik söyleminin duygusal manipülasyonla iç içe geçtiğini ve karar alma süreçlerini doğrudan etkileyebildiğini göstermektedir. Katılımcı anlatımları, modern bireysel yaşam tarzı ile geleneksel aile değerleri arasındaki çatışmayı ortaya koymaktadır. Akbaş’a (2024:146) göre bu baskılar, bireylerin duygusal ihtiyaçlarına uygun ilişkiler kurmasını zorlaştırmaktadır. Katılımcı deneyimleri de aile baskısının tercihleri ve psikolojik sınırları zorladığını doğrulamaktadır.

E10: “Babam için erkek çocuk evlenip sorumluluk almalı. Ben evlenmedim diye bana hâlâ ‘çocuk’ gibi davranıyor. Erkekliği evlilikle ispatlamak gerekiyor” (34 yaşında, Sağlık Teknikeri)

E10’un ifadesi, erkeklik kimliğinin toplumsal olarak evlilikle ilişkilendirildiğini ve erkekliğin inşasında evliliğin önemli bir geçiş ritüeli olarak görüldüğünü göstermektedir. Erkek bireylerin “yetişkin” ya da “tam erkek” sayılması; sünnet, askerlik, ekonomik bağımsızlık ve evlilik gibi aşamalarla ilişkilendirilmektedir (Selek, 2008; Avşar, 2017). Evlilik, erkeğin toplumsal statüsünü pekiştirmektedir. Bu bağlamda kadınlara kıyasla bekâr erkekler üzerine yapılan çalışmalar sınırlı olsa da, mevcut araştırmalar onların da sosyal damgalanmalara maruz kaldığını ortaya koymaktadır (DePaulo, 2006).

E3: “Ailemin evlenmemle ilgili beklentileri var. Her anne baba çocuğunun mürvetini görmek ister. Ama biz anne babalarımızın zamanında yaşamıyoruz. Onlar görücü usulüyle evleniyorlardı. Onlar da bunun farkında ama yine de yoğun bir ‘evlen’ baskısına maruz kalıyorum” (35 yaşında, Memur)

E3’ün ifadesi, geçmiş ve bugünkü evlilik anlayışı arasındaki farkı ortaya koyarak kuşaklar arası değer çatışmasına işaret etmektedir. Değişen sosyal yapılarla birlikte bireysel tercihler artsa da geleneksel aileler bu duruma uyumda zorlanmaktadır. Anne-baba figürleri üzerinden dile getirilen “mürvet görme” arzusu, bireyin kişisel tercihleriyle doğrudan çatışmaktadır.

K7: “Annemler ‘Ya artık iş gücü sahibi de oldun. Evlenmeye sıra geldi’ diyorlar her ortamda. Üstelik sadece anne babam değil; eş, dost, akrabalar bile yorum yapıyorlar. Ben de evlenmek istemiyorum demiyorum ama denk gelen biri olmadı. Sırf evlenmek, çocuk yapmak için evlenemem ki. Bu laflardan bunaldığım için yalnız yaşıyorum” (32 yaşında, Avukat)

Bu ifade, evlilik baskısının yalnızca aileden değil, geniş sosyal çevreden de geldiğini göstermektedir. K7’nin durumu, kadının bireysel kararı ile toplumsal normlar arasında sıkıştığını ortaya koymaktadır. “Denk gelen biri olmadı” vurgusu, evliliğin doğal akışta gerçekleşmesi gerektiğini ima ederken; toplumun bu süreci zorlaması psikolojik sınırları zorlayabilmektedir. “Bunaldığım için yalnız yaşıyorum” ifadesi ise sosyal baskıya karşı yaşam alanını koruma refleksini yansıtmaktadır. Bu bağlamda evlenmemek, kişisel bir karar olmanın ötesinde toplumsal normlara karşı kültürel bir duruş olarak görülmektedir

3.1.6. Toplumsal Damgalanma ve Dışlanma

Evlenmemiş bireyler, yalnızca kişisel tercihleriyle değil, toplumun normatif beklentileriyle de mücadele etmektedir. Katılımcılar, özellikle akraba çevresi, komşular ve sosyal ortamlardan gelen sorgulayıcı bakışlar ve dışlayıcı söylemler nedeniyle rahatsızlık duyduklarını belirtmiştir.

K6: “Çalışıyorum, hayatımı sürdürüyorum ama evlenmedim diye eksikmişim gibi davranıyorlar. Sanki evlenince tamamlanacağım. ‘Evde kalmış kız’ muamelesi görüyorum. Bu çok rahatsız edici” (30 yaşında, Memur)

K13: “Artık 35 yaşındayım ve hâlâ bekâr olduğum için insanlar arkamdan ‘bir sorun var herhalde’ diyor. Evliler arasındayken dışlandığımı hissediyorum” (35 yaşında, Diyetisyen)

K11: “Bekârlık toplumda hoş karşılanmıyor. Hele kadınsanız daha fazla arkanızdan konuşuyorlar. Kadın menopoza girmeden evlenmeli. Aksi takdirde işe yaramaz oluyorsunuz. Ben bizimkiler için evlenme şansını kaybedenlerdenim” (45 yaşında, Ebe)

Bu ifadeler, bekâr bireylerin medeni durumları nedeniyle dışlandığını ve zamanla görünmezleştirildiğini göstermektedir. Toplumda özellikle kadınların değeri hâlâ evlilikle ölçülmekte, mesleki başarı ve bireysel tercihler geri planda kalmaktadır. K11’in ifadesi, toplumsal cinsiyet rolleri ile damgalamanın iç içe geçtiğini ortaya koymaktadır. Kadınlar yalnızca aile içinde değil, toplum genelinde de baskı görmekte; biyolojik süreçler (ör. menopoz) bu baskıyı meşrulaştırmak için kullanılmaktadır. Kadın bedeni işlev üzerinden değerlendirilmekte, evlenmemek “eksik” veya “yanlış” bir tercih sayılmaktadır. Erkek katılımcılar da bekârlığın toplumda “başarısızlık” olarak görüldüğünü belirtmiştir:

E15: “Evlenmediğim için ailem, çevrem ‘başarısız’ olduğumu düşünüyor. Erkekler üzerinde de bir baskı ve etiketleme var. Bekâr olmak toplum nezdinde ‘eksiklik, yetersizlik, tamamlanmamışlık’ olarak görülüyor” (41 yaşında, Müteahhit).

E7: “Ailem sürekli evli olan erkek kardeşimi örnek gösteriyor. Ne kadar başarılı olursanız olun, erkek olmanın bir gerekliliği ‘evlenmek’ olarak görülüyor. Olmayınca da bir sürü dedikodu yapılıyor. Arkamdan ‘Erkek kurusu’ dediklerini bile duydum” (45 yaşında, Mühendis).

E4: “Erkek adam bekâr yaşayamaz, ihtiyaçlarını karşılayamaz gibi bir algı var. İllaki hayatında bir kadın olacak. Kadınlar kadar olmasa da erkekler de evlenme baskısı görüyorlar... Bekâr erkek sanki ‘tehlikeli’ bir insanmış gibi” (33 yaşında, Garson)

Erkekler açısından da evlenmemek, toplumsal başarıya gölge düşüren bir unsur olarak görülmektedir. “Erkek kurusu” gibi etiketler, erkeklere yönelik dışlayıcı ve cinsiyetçi yargıların varlığını göstermektedir. Erkeklik normları ekonomik başarının evlilikle taçlandırılmasını beklerken, E4’ün

ifadesi bekâr erkeklerin toplumsal tehdit olarak algılanabildiğini ortaya koymaktadır. Evlilik-bekârlık ayrımı gündelik ilişkilerde dahi etkili olmakta, dışlayıcı tutumlar yaşamsal düzeyde sürmektedir. Hem kadınlar hem de erkekler için bekârlık, toplumsal normlara sapma olarak yorumlanmakta; evlilik ise “tamamlanmışlık” göstergesi sayılmakta ve sosyal kabul ile kimliği olumsuz etkilemektedir.

3.1.7. Yalnız Kalma Korkusu ve Geleceğe Dair Kaygılar

Evlen(e)memiş bireyler, yalnızca toplumsal baskılarla değil, zamanla derinleşen yalnızlık duygusu ve geleceğe dair belirsizliklerle de mücadele etmektedir. Katılımcı ifadeleri, yaş ilerledikçe sosyal çevrenin daralması, duygusal ve fiziksel destek ihtiyacının artması, yaşlılık korkusu ve geleceğe dönük kaygıların belirginleştiğini ortaya koymaktadır.

K7: “İleride yalnız kalmaktan korkuyorum ama evlilik de çözüm gibi gelmiyor” (32 Yaşında, Avukat)

K5: “İnsanın yaşı ilerledikçe bence yalnızlaşıyor. Çünkü sosyal çevren her geçen gün azalıyor. Bu da bekâr bir bireyin bir süre sonra bazı şeyleri sorgulamasına neden olabiliyor. Her ne kadar gençken yalnız yaşamak hoşunuza gitse de yaşlandığınızda bu yalnızlık acı verebilir. Şuan evlenmeyi düşünmüyor olsam da bazen gelecek kaygısı yaşayabiliyorum” (33 Yaşında, Öğretmen)

Bu ifadeler, bireylerin yalnızlık kaygısı yaşadıklarını ancak evliliği mutlak çözüm olarak görmediklerini göstermektedir. Evlilik artık otomatik bir “çare” olmaktan çıkarken, gelecek kaygısı bu mesafeli duruşu sorgulatabilmektedir. Yalnızlık ise geçici bir durumdan çok, yaşlılıkta eksiklik ve desteksizlikle ilişkilendirilen yapısal bir korkuya dönüşmektedir.

E12: “Otuzlu yaşlarımda yalnız olmak benim için özgürlük demektir. Yaş aldıkça evlenmeyi düşünmeye başlar oldum. Yaşlandığımda yalnız olacağım, birine ihtiyaç duymam gerekirse ne yaparım. Huzur evine giderim çarem olmazsa ama sanırım bu duygu beni rahatsız etmeye başlıyor” (42 Yaşında, Mimar)

E11: “Gençken gelecekte ne olur, nasıl yaparım, yalnız bir ömür geçer mi gibi sorular sormuyorsunuz. Ama yaşınız ilerledikçe bu sorular zihninizi rahatsız etmeye başlar. Evlenmek istemeyen biri olarak beni bile düşündürmeye başladı diyebilirim” (43 Yaşında, Doktor)

Gençlik döneminde özgürlükle özdeşleştirilen yalnızlık, ilerleyen yaşlarda tedirginliğe dönüşmektedir. Fiziksel bakım, duygusal destek ve güvenlik ihtiyacı yalnız yaşamının sınırlarını görünür kılarak, evliliğe mesafeli bireylerde dahi içsel sorgulamalara yol açmaktadır. Sonuç olarak, yalnızlık ve gelecek kaygısı, evlen(e)memiş bireyler için giderek artan bir psikososyal baskı unsuruna dönüşmekte; bireysel özgürlük ile yaşamsal güvenlik arasında gerilimli bir ilişki ortaya çıkarmaktadır.

3.1.8. Partner Bulma Zorlukları

Bekârlık çoğu zaman bireysel tercih olarak görülse de, katılımcı anlatımları ilişki kurma ve sürdürmedeki çok boyutlu zorlukların etkili olduğunu göstermektedir. Günümüzde romantik ilişkiler, duygusal bağın yanı sıra sosyal beceri, uyum ve karşılıklı sınır gözetimini gerektiren karmaşık etkileşimlerdir. Bu çalışmada katılımcılar, “kafa dengi” ya da “aynı dili konuşabileceği” bir partner bulma arzusu, geçmiş ilişki yorgunlukları, güven sorunları ve sınır ihlalleri nedeniyle evliliğe mesafeli yaklaşıklarını dile getirmiştir.

E12: “Kafa dengi birini bulup onunla ilişki sürdürmek artık gerçekten zor. Duygusal olarak yıprandığım için artık çok daha mesafeli yaklaşıyorum ilişkiye ve evliliğe” (47 Yaşında, Mimar)

K2: “Aynı dili konuşabileceğim biri olsun istiyorum. Ama şüana kadar hayatıma girenlerle ilişkiyi sürdürmedim. Sanırım bununla ilgili bir sorunum var. Bir noktadan sonra partnerim hayatıma çok dahil oluyor, müdahale ediyor ben de soğuyorum” (31 Yaşında, Öğretmen)

K12: “Eskiden görücü usulü vardı. İlk zamanlar çok karşıydım. Şimdi ara ara düşünüyorum mantıklı. Evlenecek aday bulmak zor. Bulduğunda da sürdürmek her zaman mümkün olmuyor. Flört dönemi uzadıkça arıza çıkıyor. Ayrılıyoruz. Onun için çok temkinli yaklaşıyorum bir ilişkiye başlarken” (29 Yaşında Mühendis)

E12'nin ifadesi, geçmiş ilişkilerin yarattığı duygusal yıpranmanın yeni ilişkilere yaklaşımı nasıl etkilediğini göstermektedir. Bu “mesafeli duruş” bireyi korurken sağlıklı ilişki olasılığını azaltmaktadır. K2'nin deneyimi, sınır koyma güçlüklerini ve “aynı dili konuşmak” isteğini öne çıkarırken; K12,

modern ilişki biçimlerinin sürdürülebilirliğine dair hayal kırıklığını dile getirmektedir. Katılımcı ifadeleri genel olarak, partner bulma ve ilişki sürdürmenin günümüzde daha karmaşık ve yıpratıcı hâle geldiğini; bunun da evlenmeme kararını güçlendirdiğini ortaya koymaktadır.

3.2. Ebeveynlerin Görüşleri

Evlen(e)memiş bireylerin deneyimleri kadar, ebeveynlerinin bu duruma bakışı da araştırmanın önemli bir yönüdür. Görüşmelerde ebeveynler, çocuklarının evlenmemesine ilişkin duygusal, toplumsal ve kültürel yansımaları dile getirmiştir. Evlilik çağındaki çocuklara yönelik beklentiler, ebeveyn tutumlarını şekillendirerek endişe, baskı veya hayal kırıklığına yol açmaktadır. Bu doğrultuda ebeveyn tutumları, **tematik başlıklar altında sunulmuştur.**

3.2.1. Aile Beklentileri

Ebeveyn görüşleri, evliliğin çocukların bireysel kararının ötesinde; aile bütünlüğü, toplumsal statü ve kuşaklar arası sorumluluk çerçevesinde değerlendirildiğini göstermektedir. Evlilik, “bireysel bir adım”dan ziyade hayatı düzene sokan, toplumsal onay kazandıran ve aile değerlerini sürdüren kültürel bir zorunluluk olarak tanımlanmaktadır. “Yuva kurmak”, “çoluk çocuğa karışmak” ve “saygınlık kazanmak” ifadeleri, bu beklentilerin sosyokültürel temellerini yansıtmaktadır.

E6-A: “Çok şükür okudu, meslek sahibi oldu. Sıra evlilikte diyoruz. Yalnızlık Allaha mahsus. Evlenip yuvasını kurmasını, çoluk çocuğa karışmasını istiyoruz her anne baba gibi. Ama bizim oğlanın yaşı geldi geçiyor. Evlenmek istemiyor. Bizim de elimizi kolumuz bağlıyorlar”

E5-B: “Şimdiki gençler evlenmekten kaçıyorlar. Oysa evlilik çok güzeldir. İnsan evlenince yeri yurdu belli oluyor, ailesi oluyor, bir düzeni oluyor. Bekâr olunca kafalarına göre yaşıyorlar. Mesela benim oğlanın düzenli bir işi yok. Evlenmek de istiyor. Biz de istiyoruz. Arkadaşları, kuzenleri evleniyor. Bizim oğlan kaldı”

E6-A'nın ifadesi, eğitim ve meslek edinimin ardından evliliğin bir “tamamlanma aşaması” olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Ebeveynler, çocuklarının tercihlerine saygı duysalar da bu durum karşısında çaresizlik hissettiklerini belirtmektedir. “Elimizi kolumuzu bağlıyorlar” ifadesi, bireysel özgürlükler ile geleneksel aile değerleri arasındaki kuşak çatışmasını yansıtmaktadır. E5-B ise evliliği sosyal düzen, aidiyet ve sorumlulukla; bekârlığı ise belirsizlik ve istikrarsızlıkla ilişkilendirmektedir.

K4-A: “Kızımın evlendiğini görmek en büyük hayalim. Parasını kendisi kazanıyor, kimseye de ihtiyacı da kalmadı bize de belki, ama inanın ilerde ‘ah sizi neden dinlemedim’ diyecek. Aile kurmak önemlidir. Aile insanın sığındığı liman oluyor. Biz öldükten sonra yalnız kalmasını istemiyorum”

K4-A'nın sözleri, ebeveynlerin evlilik beklentilerini yalnızca toplumsal değil, aynı zamanda duygusal ve gelecek odaklı gerekçelere dayandığını göstermektedir. Evlilik burada bireysel bağımsızlıktan çok, güvenlik, aidiyet ve yaşamın ileri dönemlerine dair bir sigorta olarak konumlanmaktadır. Bekârlık ise yalnızlık ve savunmasızlıkla eşleştirilmektedir.

K15-B: “Şimdiki gençleri anlamak zor. Belli bir yaşa geldikleri için artık sesimizi de çıkaramıyoruz. Bizim kız mesela yalnız yaşıyor. Arada geliyor görüyoruz işte. 46 yaşına geldi. Zamanında evlenmedi. Şimdi de istemiyor. Ama hayat böyle geçmez ki. Yaşlanınca anlıyor insan. Evlenip çoluk çocuğa karışsaydı gözümüz arkada kalmazdı”

K15-B'nin ifadesi, ebeveyn kaygılarının yalnızca mevcut duruma değil, geleceğe yönelik risk algılarına da dayandığını göstermektedir. Evlilik, ebeveynler için çocuğun yalnız kalmamasını sağlayan bir “güvence”dir ve bireysel tercihten çok kuşaklar arası beklentilerin aracı hâline gelmektedir.

Görüşmeler, toplumsal cinsiyet rollerinin bu beklentileri şekillendirdiğini ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet biyolojik farklılıkların ötesinde, toplum tarafından şekillendirilen rol ve beklentiler bütününe ifade etmektedir (Şenol ve Sariaslan, 2026: 118). Kız çocuklarında evlilik korunma ve aidiyetle, erkeklerde ise düzen ve sorumlulukla ilişkilendirilmektedir. “Yalnız kalmasını istemiyorum” ifadesi kızların kırılabilirliğine, “yeri yurdu belli oluyor” sözü ise erkekler için düzen kurucu işlevine vurgu yapmaktadır. Böylece evlilik, bireyselleşmenin artmasına rağmen, toplumsal cinsiyet normlarıyla iç içe yeniden üretilmekte; ebeveynler için hem sosyal onay hem de kültürel devamlılığın simgesi olmaya devam etmektedir.

3.2.2. Toplumsal Baskı

Bu tema, evlenmeme durumunun aile içi hayal kırıklığının ötesinde, toplumsal çevreden gelen sürekli ve dolaylı baskıyla ilişkili olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, bu baskının çoğunlukla ima, bakış ve tekrarlayan sorularla hissedildiğini; zamanla içselleştirilerek açıklama yapma zorunluluğu ve yetersizlik duygusu yarattığını belirtmiştir.

E8-B: “Oğlum tek başına yaşıyor, hayatını kurmuş. Ama her misafir geldiğinde konu dönüp dolaşıp ‘Bir aday yok mu?’ sorusuna geliyor. Geçtiiriyorum ama içimde bir baskı oluşuyor. Herkese bir açıklama borçluymuşum gibi”

E4-A: “Mahallede herkes bir şekilde laf ediyor. İnsanların bakışlarından anlıyorsun zaten. ‘Oğlan hâlâ evde, evlenmedi mi?’ diye soruldukça insan bir garip oluyor. Ne diyeceğimi bilmiyorum artık. Sanki biz istemiyoruz da o yüzden evlenmiyor. Herhalde öyle düşünüyorlar”

Bu ifadeler, ebeveynlerin bireysel kontrol alanlarının dışında gelişen bir durum nedeniyle kendilerini sorumlu hissettiklerini ve toplumsal beklentiler karşısında çaresizlik yaşadıklarını göstermektedir. Ebeveynlik rolleri sorgulanmakta; dışsal baskı, zamanla içsel bir yük hâline gelmektedir. E4-A'nın vurguladığı gibi, bu baskı yalnızca doğrudan söylenen sözlerle değil, ima ve beklentiler aracılığıyla da süreklilik kazanmaktadır.

K1-A: “Akrabalar, eş dost soruyor. Çocuklar niye evlenmiyor diye. Yani kötülükten değil. Belli bir yaşa gelmişsen işin gücün de varsa artık evlenir insan. Ama benim hem büyük kızım hem de oğlum bekâr. Kızımı da çok isteyen oluyor, sorup duruyorlar. İşte sıkıştırıyorlar. Artık ne diyeceğimi şaşırđım”

K1-A'nın ifadesi, toplumun evliliğe dair belirlediği yaş ve zamanlamanın dışında kalan bireylerin yalnızca kendilerinin değil, ailelerinin de sorgulandığını göstermektedir. Bu bağlamda evlilik, özel bir karar olmanın ötesinde sosyal onay, statü ve “tamamlanmışlık” göstergesine dönüşmektedir.

K2-A: “Erkek çocuklar biraz geç evlenseler de o kadar lafını etmiyor bizim millet. Ama kız için öyle değil. Kız her zaman erkekten küçük olacak evlendiğinde. Kız çocuğu geç evlenirse ne zaman çocuk yapacak? Onun için bizim kıza da görenler evlen, niye evlenmiyorsun diyorlar. Biz de kendi bilir diyoruz ama çevredekilerin konuşmaları beni rahatsız ediyor”

K2-A'nın sözleri, toplumsal baskının toplumsal cinsiyete göre farklılaştığını ve özellikle kadınlar üzerinde yoğunlaştığını göstermektedir. Erkeklerle evlilikte daha fazla zaman ve esneklik tanınırken, kadınlara yönelik beklentiler daha erkenci ve baskıcıdır. Evlilik kararı, bireysel olmanın ötesinde ailenin toplumdaki konumunu şekillendiren bir “sosyal kabul mücadelesi” ne dönüşmekte; ebeveynler, çocuklarının tercihi ile kendi sosyal konumları arasında sıkışarak aile içinde duygusal ve kültürel çatışmalar yaşamaktadır.

3.2.3. Tercihlere Saygı ve Zorunlu Geri Çekiliş

Bu tema, bazı ebeveynlerin çocuklarının evlenmeme tercihini saygıyla karşıladıklarını; ancak bunun çoğu zaman içten kabulden çok, müdahale edememenin yarattığı zorunlu geri çekilişe dayandığını göstermektedir. Ebeveynler, kendi değerlerinden vazgeçmeden, müdahalenin sonuçsuz kalacağını görerek geri planda durmayı tercih etmektedir.

K7-B: “Evlenmek istemiyorsa istemesin. Biz bugüne kadar ne kızımıza ne de oğlumıza evlenin demedik. Eee tabi çevreden söyleyenler oluyor. Ama biz onlara baskı yapmıyoruz. Saygı duyuyoruz. Haa istemiyor muyuz. Vallahi istiyoruz. Ama kocaman insanlar oldular. Zorla olmuyor. Zaten öyle de olmasın. Biz istiyoruz diye evlenmesin de”

E10-A: “Biz eskiden evlenmeyen birini duyunca ‘bir sorun var herhalde’ diye düşünürdük. Şimdi oğlum evlenmek istemiyor. İlk başta çok tartıştık ama sonra anladım ki onu zorlamak bir yere götürmez. Kendisi ne zaman isterse, o zaman olur”

Bu ifadeler, ebeveynlerin bireysel kararlara müdahale etmeme iradesini ortaya koymaktadır. Saygı burada hem bir ebeveynlik sorumluluğu hem de müdahale edememenin gerekçesi hâline gelmektedir. K7-B'nin ifadesi, duygusal beklenti ile çocuklarının özgür iradesine duyulan saygı arasında bir denge arayışını yansıtırken; E10-A'nın sözleri, zamanla gelişen bir tutum değişimini işaret etmektedir. Bu

bağlamda ebeveynlik, sabit bir kimlik değil; değişen koşullara göre uyum sağlayan ilişkiyel bir yapı olarak belirlemektedir.

K5-A: “Kendi ayakları üzerinde duruyor. Evlenmesini istiyoruz ama artık devir bizim devrimiz değil. Kadınlar eskiden evlerinden çıkamıyorlardı ama şimdi öyle değil, güçlüdürler, okuyorlar, meslekleri oluyor, çalışıyorlar. Kızıma sen güçlü ol önce o önemli diyorum. Sonra istersen evlenirsin de”

K9-A: “Kızım 40’ına geldi, hâlâ evlenmedi. Zaman zaman içim burkuluyor, yalan yok. Ama onun tercihine de karışmak istemiyorum. Kendi kararını kendi versin. Evlenmek şart değil ama evlense de güzel olur. Evlilik de hayatın bir parçasıdır”

Bu örneklerde ebeveynler, geleneksel normlara bağlılıklarını sürdürürken bireysel tercihlere saygı göstermeye çalışmaktadır. K5-A kadınların özerkliğini vurgularken K9-A evliliği “olumlu bir tamamlayıcılık” olarak görse de baskı yapmaktan kaçınmaktadır. Bu durum, modern bireysellik ile geleneksel değerler arasında bir uzlaşma alanını yansıtmaktadır.

E3-B: “Bir şey demiyorum ama üzülüyoruz. O bilmese de ben çok düşünüyorum. Yapacak bir şey yok çaresizim. Sonuçta belli bir yaşa gelen birine ne diyebilirim”

K13-A: “Aramızda çok konuşmuyoruz bu konuyu, ne söylesem kırılır diye korkuyorum. Sessiz kalmayı tercih ediyorum. O kadar emek verdik, okusun, iyi bir işi olsun diye. Şimdi evlenmek istemiyorum”

Bu ifadeler, ebeveynlerin dışarıya anlayışlı görünmelerine karşın içten memnuniyetsizlik ve hayal kırıklığı yaşadıklarını göstermektedir. Müdahale edememenin getirdiği sessizlik, ilişkiyel mesafe ve duygusal yük yaratarak iletişimde belirsizlikler oluşturmaktadır. Sessiz kabullenme, aile içi uyumu koruma stratejisi gibi görünse de altında bastırılmış duygusal çatışmalar barındırmaktadır. Sonuç olarak, ebeveyn tutumları gönüllü saygı ile zorunlu geri çekiliş arasında salınmakta; bu ikili durum, modern bireyselleşme ile geleneksel değerler arasında karmaşık bir denge arayışına işaret etmektedir.

3.2.4. Toplumsal Roller ve Cinsiyet Temelli Beklentiler

Bu tema, ebeveyn tutumlarının toplumsal cinsiyet rollerine göre biçimlendiğini ve evlilik beklentilerinin bu çerçevede farklılaştığını ortaya koymaktadır. Evlilik, yalnızca bireysel bir tercih değil, toplumsal cinsiyet normlarının yeniden üretiminde işlev gören bir mekanizmadır. Bazı katılımcılar bu rol dağılımını doğal kabul ederken, diğerleri bunun çocukların özerkliğini sınırlayabileceğinin farkındadır.

E1-B: “Erkek adam yalnız kalmaz. Evlenip düzen kurmalı ki hayatı toparlansın. Erkekler evlenince sorumluluk sahibi oluyorlar asıl. Kadınlar öyle değil ama”

K6-A: “Kızım çalışıyor, başarılı ama evlenmeyince herkes bir eksiklik, kusur var sanıyor. Kız çocuğu erkek çocuk gibi değil. Erkek geç olgunlaşıyor onun için geç yaşta evlense de olur ama kız çocuğunun çok geç evlenmesinden yana da değilim”

K3-A: “Kız çocuğu tek başına yaşarsa laf olur diye korkuyorum. Etrafta hemen konuşurlar. Bu zamanda çalışan gençler artık anne baba evinde de kalmak istemiyorlar. Erkek çocuk neyse de kız çocuğun bekâr evinde kalması zor. Etraf bir kere güvenli değil”

Katılımcı ifadeleri, toplumsal cinsiyet ideolojisinin aile ilişkileri ve ebeveyn tutumlarında belirleyici olduğunu göstermektedir. Kız çocuklarının evlenmemesi çoğunlukla “eksiklik” veya “kusur” olarak algılanırken, erkeklerinki daha geçici ve tolere edilebilir görülmektedir. Erkeklerle tanınan bu esneklik “geç olgunlaşma” gibi biyolojik açıklamalarla meşrulaştırılırken, kızların yaşam tercihleri daha sıkı toplumsal denetime tabidir. Bu durum, cinsiyet eşitsizliğinin aile içinde nasıl yeniden üretildiğini ve güvenlik kaygılarının ataerkil denetim ile mekânsal ayrımcılığa nasıl yansıdığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, bulgular patriyarkal değerlerin kuşaklar arası aktarımında ailenin temel bir sosyalizasyon aracı olduğunu göstermektedir. Evlilik, bireysel tercihin ötesinde, toplumsal cinsiyet normlarının sürdürüldüğü bir görev alanı olarak yapılandırılmakta; ebeveyn tutumları da bu normatif zeminde şekillenmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, Türkiye’de evlen(e)memiş bireylerin deneyimlerini ve bunun aile içi dinamiklere yansımalarını incelemiştir. Nitel yöntemle, farklı yaş ve sosyoekonomik özelliklere sahip bireylerle

yapılan derinlemesine görüşmeler, evlen(e)meme olgusunun bireysel, toplumsal, kültürel ve ailevi faktörlerin kesişiminde şekillenen çok katmanlı bir süreç olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmanın ilk alt sorusu olan “bekâr bireylerin evlen(e)meme kararlarını belirleyen başlıca bireysel ve toplumsal faktörler nelerdir?” sorusu doğrultusunda elde edilen bulgular, aşağıda özetlenmiştir. Araştırma bulguları, özgürlük ve kişisel özerklik ihtiyacının evliliğe mesafeli duruşta belirleyici olduğunu göstermektedir. Katılımcılar, evliliği bireysel sınırlara müdahale eden bir yapı olarak algılamakta; yaşam kontrolünü koruma arzusu bekârlığı tercih ettirmektedir. Erkol, Şahin ve Avcı (2021) de gençlerin evliliği özgürlük ve hedeflerin önünde engel gördüğünü belirtmektedir. Evlilik dışı cinselliğin toplumda daha fazla kabul görmesi, evliliği ertelenebilir veya gereksiz bir kurum olarak gören yaklaşımları güçlendirmektedir (Evcili vd., 2013). Yazıcı'nın (2019: 611) da belirttiği gibi, evlilik öncesi cinsel ilişki erkekler için çoğu zaman sıradan bir deneyim olarak görülmekte, bu durum evliliğin işlevsel gerekçelerini zayıflatmaktadır.

Kadınlarda eğitim ve kariyer hedefleri, toplumsal cinsiyet rollerindeki dönüşümün bir göstergesi olarak öne çıkarken; erkeklerde ekonomik sorumluluk ve geçim kaygısı evliliği erteleme gerekçesi hâline gelmektedir. “Eve ekmek getiren” rolünün yükü, erkeklerde evliliği erteleme ya da reddetme gerekçesi haline gelmektedir. K6'nın kariyer sahibi bir kadın olarak benzer düzeyde eş arayışı, Himawan'ın (2019: 380) da belirttiği üzere, yüksek eğitim ve kariyer düzeyine sahip bireylerin eş seçiminde sosyokültürel uyuma önem verdiğini yansıtmaktadır.

Ekonomik kaygılar ve kariyer hedefleri her iki cinsiyette de evlilik kararını etkilerken; erkekler istikrarlı gelir eksikliğini, kadınlar ise kariyer-aile sorumlulukları arasındaki sıkışmayı başlıca engel olarak dile getirmiştir. Bazı erkek katılımcılar açısından evlilik öncesi cinselliğin meşrulaşması, evliliği işlevsel bir gereklilik olmaktan çıkarmaktadır. Evlilik dışı cinsel deneyimlere erişimin kolaylaşmasıyla birlikte, erkekler evliliğe olan ihtiyacı sorgularken, bu durum kadınlar için aynı ölçüde geçerli değildir. Tokuç vd. (2011), üniversite öğrencilerinin %69,2'sinin evlendiğinde kadının bakire olması gerektiğini, %66,9'unun ise evlilik öncesi cinsel ilişkiyi yanlış bulduğunu; Aydoğdu, Uzun ve Öztürk (2019) öğrencilerin %55,8'inin evlilik öncesi cinsel ilişkiden kaçınmanın toplumsal saygınlığı artıracığını düşündüğünü; Civil ve Yıldız'ın (2010) ise bu oranın kadınlarda %39,8, erkeklerde %64,8 olduğunu belirtmektedir. Bu fark, toplumsal cinsiyet normlarının çift standartlarla şekillendiğini ve kadınlar açısından evliliğin hâlâ bir “meşruiyet zemini” olarak görüldüğünü göstermektedir. Katılımcıların evlilik korkuları, özellikle çevrelerindeki mutsuz evlilik gözlemlerinden kaynaklanmaktadır. Köroğlu (2013) ile Akbaş vd. (2019)'nin yaptıkları çalışma, gençlerin bir kısmının evlilikten korktuğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmada da benzer biçimde, evliliğe dair olumsuz algıların gözlemlenen mutsuz evliliklerle ilişkili olduğu görülmüştür. Evliliği arzulamasına rağmen erteleyen bireylerde bu çelişkiler, psikolojik etkenlerin yanı sıra kariyer, eğitim, sosyal çevre ve toplumsal cinsiyet beklentileriyle ilişkilidir. Kadınlarda eş bulma süreci bu etkenlerle daha karmaşık hâle gelmektedir. Katılımcılar, evlilik kararlarını bireysel arzuların yanı sıra dini ve kültürel uyumla da ilişkilendirmekte; kimi katılımcılar manevi uyumsuzluğu gerekçe gösterirken, kimileri bu kriterleri önemsemediklerini ifade etmiştir. Dinin evliliğe yönelik tutumlarda belirleyici olduğu farklı araştırmalarla da desteklenmektedir (Gazioğlu, 2006; Kasapkara ve Kasapkara, 2014; Köroğlu, 2013; Özteke Kozan vd., 2019).

Araştırmanın ikinci alt sorusu olan “Ebeveynler, çocuklarının evlen(e)meme kararına nasıl yaklaşmakta ve bu tutum aile içi ilişkileri nasıl etkilemektedir?” sorusuna ilişkin bulgular, ebeveyn beklentilerinin ve aile içi etkileşimlerin belirgin olduğunu göstermektedir. Aile baskısı ve toplumsal beklentiler, her iki cinsiyeti de etkilemektedir. Evlilik genellikle “olgunlaşma” ve “sorumluluk alma”yla özdeşleştirilirken, evlenmeyen çocuklar “tamamlanmamış” bireyler olarak görülmektedir. Erkeklerle yönelik “çocuk” muamelesi hegemonik erkeklik normlarını, kadınlara yöneltilen “evde kalmış” damgası ise toplumsal cinsiyet eşitsizliğini yansıtmaktadır. Kavas'a (2018) göre bekârlık, kadınlar için hâlâ “olağandışı” bir durum olarak kodlanmakta; kadınlar aileleri, arkadaş çevresi, dini normlar, medya ve ekonomik ilişkiler tarafından sürekli sorgulanmaktadır. DePaulo ve Morris (2006), evli olmayan bireylerin kalıp yargılarla etiketlendiğini; Hertel vd. (2007) ise bekârların mutsuz, yalnız ve sorumsuz olarak algılandığını belirtmektedir. Katılımcı ifadelerinde yalnız kalma korkusu ve gelecek kaygısı da öne çıkmaktadır. Sosyal çevrenin daralması, bakım ihtiyacı gibi etkenler yalnızlık hissini artırmakta; genç yaşta özgürlük olarak görülen yalnızlık, yaşla birlikte “eksiklik” veya “desteksizlik” korkusuna dönüşmektedir. Bu durum, bireysel tercih ile yapısal ihtiyaç dengesini kırılğanlaştırarak evlilikten uzak duranlarda dahi

işsel sorgulamaları tetiklemektedir. Partner bulma zorlukları, ilişki yorgunlukları ve sınır ihlalleri de evliliğe temkinli yaklaşımı pekiştirmektedir. Apostolou vd. (2023), romantik ilişkilerin günümüzde daha kırılğan, karmaşık ve sürdürülemez hâle geldiğini saptamıştır.

Aileler açısından evlilik, yalnızca bireysel değil; düzen, güvenlik ve toplumsal onay sağlayan zorunlu bir adım olarak görülmekte, bu da geleneksel değerlerle bireysel tercihler arasındaki gerilimi ve kuşak çatışmasını artırmaktadır. Ebeveynler, çocuklarının evlenmemesi nedeniyle hem kişisel hayal kırıklığı hem de çevreden gelen dolaylı eleştirilerle başa çıkmak zorunda kalmaktadır. Bayhan ve Artan (2018), çevresel beklentilerin ebeveynler üzerinde kalıcı bir baskı oluşturduğunu belirtmektedir. Bazı ebeveynler çocuklarının tercihlerine saygı gösterse de bu, çoğu zaman sessiz memnuniyetsizlik ve duygusal geri çekilme ile birlikte yürümektedir.

Toplumsal cinsiyet rolleri, beklentileri farklılaştırmakta; erkeklerden sorumluluk ve ekonomik düzen, kızlardan yuva kurma ve annelik beklenmektedir. Bu, aile içinde cinsiyet temelli eşitsizliklerin yeniden üretildiğini göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü alt sorusu olan “Gönüllü ve zorunlu bekârlık deneyimleri ebeveyn tutumları açısından nasıl farklılık göstermektedir?” sorusu doğrultusunda elde edilen bulgular, gönüllü ve zorunlu bekârlık ayrımının Türkiye’de net olmadığını ortaya koymaktadır. Beck ve Beck-Gernsheim’a (2002) göre bireyselleşme, geleneksel rollerden özgürleşme sağlarken yeni belirsizlikler de yaratmaktadır. Katılımcılar, bireysel tercihler ile ekonomik belirsizlik, uygun partner bulamama, aile yükümlülükleri gibi yapısal sınırlılıkların iç içe geçtiğini; birçok “tercih”in aslında zorunluluktan beslendiğini ifade etmiştir. Çalışma, (1) evlen(e)meme olgusunu bireysel ve ailevi düzeyde çok boyutlu ele alması, (2) kuşaklar arası değer farklılıklarının yarattığı gerilimleri görünür kılması ve (3) evlilik kurumundaki dönüşümü mikro düzeyde inceleyerek toplumsal değişimin birey yaşamlarına yansımalarını ortaya koyması bakımından literatüre katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, çalışmanın nitel yöntemle dayalı olması nedeniyle genellenebilirlik iddiası taşımadığı unutulmamalıdır.

Çalışmanın sınırlılıkları dikkate alındığında araştırmacılara, gelecekte farklı kentler ve kültürel yapılar arasında karşılaştırmalı çalışmaların yürütülmesi önerilmektedir. Evlen(e)meme deneyimlerinin farklı sosyokültürel yapılarda nasıl şekillendiinin incelenmesi, bireyselleşme süreçleri ile kültürel normlar arasındaki ilişkinin daha bütüncül biçimde anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Nitel bulguların nicel verilerle desteklenmesi evlen(e)meme olgusunun daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesine olanak sağlayacaktır. Bu çalışmanın bulguları, toplumsal cinsiyet normlarının hem birey hem de ebeveyn düzeyinde belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu nedenle bekar erkeklere odaklanan daha derinlemesine çalışmaların yapılması literatürdeki boşluğu kısmen de olsa dolduracaktır. Bekâr kadınlarla ilgili yapılan çalışmalar artmakla birlikte, erkeklerin maruz kaldığı “tamamlanmamışlık” ve “başarısızlık” algısı ile hegemonik erkeklik baskısının karma yöntemli araştırmalarla incelenmesi önerilmektedir.

Sonuç olarak, bu araştırma evlen(e)memenin Türkiye’de giderek görünür hâle gelen, ancak hâlâ güçlü toplumsal normlarla çatışan bir yaşam biçimi olduğunu göstermektedir. Bireysel özerklik ile ailevi/toplumsal beklentiler arasındaki gerilim, modern Türkiye’nin değerler dönüşümünün mikro düzeydeki bir yansımasıdır. Araştırmanın ana ve alt soruları doğrultusunda yapılan analizler, bekârlık olgusunun yalnızca bireysel tercihlerle sınırlı kalmadığını; aksine ekonomik koşullar, toplumsal normlar, cinsiyet rolleri ve kuşaklar arası değer farklılıklarının iç içe geçtiği çok katmanlı bir yapı olarak ortaya çıktığını göstermektedir. Araştırma yalnızca evlilik kurumunu değil; aynı zamanda aile yapısı, toplumsal beklentiler ve birey–toplum ilişkilerine dair eleştirel bir çerçeve sunmaktadır. Evlilik, sadece bir “birliktelik biçimi” değil; bireysel özerklik ile toplumsal aidiyet arasındaki müzakerenin de bir yansımasıdır. Bu nedenle, sosyal politika yapımcıların değişen yaşam biçimlerini dışlamayan, evlilik dışı seçenekleri de kapsayan esnek ve kapsayıcı politikalar geliştirmesi önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Akbaş, M., Sürücü, G. Ş., Köroğlu, C. O. ve Öztürk, M. (2019). Üniversite öğrencilerinin evlilik tutumlarını etkileyen faktörler. *Çukurova Medical Journal*, 44 (1), 93–100. <https://doi.org/10.17826/cumj.441022>

- Akbaş, A. (2024). Türkiye toplumunda evlilik ve aile: Sosyolojik-psikolojik perspektiften yakın ilişkiler. Nosyon: *Uluslararası Toplum ve Kültür Çalışmaları Dergisi*, 13, 131–153.
- Apostolou, M., Sullman, M., Birkás, B., Błachnio, A., Bushina, E., Calvo, F., Costello, W., Dujlovic, T., Hill, T., Lajunen, T. J., Lisun, Y., Manrique-Millones, D., Manrique-Pino, O., Meskó, N., Nechtelberger, M., Ohtsubo, Y., Ollhoff, C. K., Przepiórka, A., Putz, A., Tagliabue, M., Tekeş, B., Thomas, A., Varella Valentova, J., Correa Varella, M. A., Wang, Y., Wright, P., ve Font-Mayolas (2023). Mating performance and singlehood across 14 nations. *Evolutionary Psychology*, 21(1), 1–12.
- Attepe Özden, S., Tekindal, M., Gedik, T. E., ... Erim, F. (2022). Nitel Araştırmaların Rapor Edilmesi: COREQ Kontrol Listesinin Türkçe Uyarlaması. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi* (35), 522-529. <https://doi.org/10.31590/ejosat.976957>
- Avcı-Çayır, G., Demir, M. ve Vural-Batık, M. (2022). Bekârlığa ilişkin tutum ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması, *Trakya Eğitim Dergisi*, 12(1), 508-521
- Avşar, Z. (2017). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında tarihsel rollerini yitiren erkekliğin çöküşü: Küllerinden ‘yeni erkekliğin’ doğuşu. *Kadın Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 224–241. <https://doi.org/10.21798/kadem.20182365990>.
- Aydoğdu, G. M., Uzun, B., ve Öztürk, D. M. (2019). Ebelik öğrencilerinin evlilik dışı cinsel ilişki hakkındaki görüş ve tutumları. *Androloji Bülteni*, 21, 97–104.
- Band-Winterstein, T., ve Manchik-Rimon, C. (2014). The Experience of Being an Old Never-Married Single: A Life Course Perspective. *The International Journal of Aging and Human Development*, 78(4), 379–401.
- Beck, U. ve Beck Gernsheim, E. (2002). *Individualization: Institutionalized Individualism and its Social and Political Consequences*. London: Sage Publications.
- Civil, B., ve Yıldız, H. (2010). Erkek öğrencilerin cinsel deneyimleri ve toplumdaki cinsel tabulara yönelik görüşleri. *Dokuz Eylül Hemşirelik Yüksek Okulu Elektronik Dergisi*, 3(2), 58-64.
- Çiçek, Z. (2022). Gençlerin aile ve evlilik kurumuna yaklaşımlarının sosyolojik analizi: Pamukkale Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Akademik Birikim Dergisi*, 5(1), 01–11.
- DePaulo, B. M. (2006). *Singled Out: How singles are stereotyped, stigmatized, and ignored, and still live happily ever after*. New York: St. Martin’s Press.
- DePaulo, B. M., ve Morris, W. L. (2006). The unrecognized stereotyping and discrimination against singles. *Current Directions in Psychological Science*, 15(5), 251–254.
- Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü [OECD] (2023). *SF3.1: Marriage and divorce rates. OECD Family Database*.
- Evcili, F., Cesur, B., Altun, A., Güçtaş, Z., ve Sümer, H. (2013). Evlilik Öncesi cinsel deneyim: Ebelik bölümü öğrencilerinin görüş ve tutumları. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(4), 486–498.
- Erkol, M., Şahin, M., ve Avcı, Ş. (2021). Toplumsal değişimin bir göstergesi olarak gençlerin evliliğe yönelik tutumları. *Universal Journal of History and Culture*, 3(1), 57–78
- Hertel, J., Schütz, A., DePaulo, B. M., Morris, W. L., ve Stucke, T. S. (2007). She’s single, so what? How are singles perceived compared with people who are married?, *Zeitschrift für Familienforschung*, 19(2), 139–158.
- Himawan, K. K. (2020). The single’s struggle: Discovering involuntary singleness in Indonesia Through Gender and Religious Perspectives. *The Family Journal*, 28(4), 379–389.
- Himawan, K. K. (2019). Mengapa menikah? Mencermati makna pernikahan bagi masyarakat Indonesia saat ini [Why marrying? Understanding the meaning of marriage for the contemporary Indonesian society]. S. E. Hafidz ve E. A. Meinarno (Ed), *Psikoloji Indonesia* içinde (ss. 109–147). Jakarta: Rajagrafindo Persada.

- Gazioğlu, E. A. (2006). Genç yetişkinlerin evlilik ve aile hayatına ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(23), 107–123.
- Kasapkara, A., ve Kasapkara, B. (2014). 20–30 yaş grubu bekâr erkeklerin eş seçimine yönelik tutumları ve eşten beklentilerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Journal of International Social Research*, 7(34), 792–800.
- Kavas, B. (2018). Kadınlara yönelik evlilik baskısı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(56), 389–397. <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.20185639012>.
- Köroğlu, T. (2013). *Üniversite gençliğinde evlilik, aile ve boşanma konusundaki düşünce ve görüşleri üzerine sosyolojik bir araştırma: Karabük Üniversitesi örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Karabük.
- Kümbetoğlu, B. (2017). *Sosyolojide ve antropolojide niteliksel yöntem ve araştırma*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Lüküslü, D., ve Çelik, K. (2008). Sessiz ve görünmez genç ve kadın ev kızı. *Toplum ve Bilim*, 112, 101–119.
- Lordoğlu, C. (2018). *İstanbul'da bekâr kadın olmak*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mağara, G. (2019). Yetişkin bekâr kadınların bekârlığa ilişkin algıları (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özteke Kozan, H. İ., Baloğlu, M., Kesici, Ş. ve Kamer, Z. (2019). Genç kızların evliliğe ilişkin görüşlerinin incelenmesi: Neden evlenirim? Neden evlenmem?, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 50, 303–323. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.520263>.
- Patton, Q. M. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Çev., M. Bütün ve S. Beşir Demir. Ankara: Pegem Akademi.
- Selek, P. (2008). Akıllı ol. Mutluer, N. (Ed.). *Cinsiyet halleri içinde* (ss. 220–231). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Shahrak SP, Brand S, Taghizadeh Z. (2023). Coping with singleness. *Womens Midlife Health*, 21;9(1):3. doi: 10.1186/s40695-023-00086-1.
- Sönmez, B. ve Kantar, A. (2022). Gönüllü bekarlara yönelik kalıpyargılar ölçeği: Ölçek geliştirme, geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Nesne*, 10 (25), 523-539. DOI: 10.7816/nesne-10-22-10
- Şenol, D. ve Sarıaslan, M. H. (2026). Kırsaldan kente göç sürecinde babalık kimliğinin yeniden inşası. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (Aile Özel Sayısı), 114-133. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.1801246>
- Tekindal, M., Attepe Özden, S., Gedik, T. E., ve Ege, A. (2021). Nitel araştırmaların raporlanmasında standartlar: SRQR kontrol listesinin Türkçe uyarlaması. *OPUS International Journal of Society Researches*, 18 (42), 5425-5443. <https://doi.org/10.26466/opus.882177>
- Tezcan, F. (2021). Damgalanan bir yaşam tarzı olarak bekârlık. *Sosyoloji Dergisi*, 41-42, 81–115.
- Timonen, V. ve Doyle, M. (2013). Life-long singlehood: Intersections of the past and the present. *Ageing and Society*, 34(10), 1749–1770.
- Tokuç, B., Berberoğlu, U., Varol Saraçoğlu, G. ve Çelikkalp, Ü. (2011). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin evlilik dışı cinsel ilişki, istemli düşükler ve kontraseptif kullanımı konusundaki görüşleri. *Turkish Journal of Public Health*, 9(3), 166–173.
- Türk Dil Kurumu (t.y.). Güncel Türkçe Sözlük, <https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 20.02.2026
- Türkiye İstatistik Kurumu (2025). *İstatistiklerle aile, 2024*. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53898>, Erişim tarihi: 21.04.2025

- Türkiye İstatistik Kurumu (t.y). Medeni Durum, Nüfus İstatistikleri Portalı, https://nip.tuik.gov.tr/?value=MedeniDurumveutm_source=chatgpt.com, Erişim tarihi: 21.04.2025
- Türkiye İstatistik Kurumu, (2025). *Evlenme ve boşanma istatistikleri 2024*. <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/54194>, Erişim tarihi: 08.04.2025
- Yazıcı, H. (2019). Evliliğin niteliği olarak evlilikte bireyselleşme ve bütünleşme. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(2), 606–622. <https://doi.org/10.33417/tsh.572226>.

Araştırma Makalesi / Research Article

Evlen(e)meyen Yetişkin Çocuklar ve Ebeveynleri: Bireysel Tercihler ve Aile Beklentileri

Adult Children Who Remain (In)voluntarily Unmarried and Their Parents: Individual Choices and Family Expectations

Yasemin GEZER TUĞRUL

DOI : [10.63556/ankad.v10i1.355](https://doi.org/10.63556/ankad.v10i1.355)

Geliş/Received: 06/11/2025

Kabul/Accepted: 07/03/2026

Extended Abstract

Introduction

As society has changed, people's personal preferences have become more diverse, and marriage has increasingly become a matter of personal choice. The average age at which people first marry is increasing, and a growing proportion of individuals are choosing not to marry. These changes are regarded as indicators of the ongoing process of individualisation. In modern societies, marriage is no longer considered a mandatory life stage. Instead, it has been redefined by individual values such as career, freedom and independence (Beck ve Beck-Gernsheim, 2002). However, in societies such as Turkey, where traditional values remain strong, the decision not to marry is not merely an individual preference, but rather a process that is shaped by family expectations and social norms. While existing studies have mostly focused on women's experiences of singlehood (Apostolou et al., 2023; Mağara, 2019; Lüküslü ve Çelik, 2008), research addressing men's perspectives and parental attitudes remains limited. This study aims to address this gap by examining both voluntary and involuntary singlehood alongside parental attitudes. The study will provide a multidimensional evaluation of the relationship between the individual, family, and society in the context of singlehood, and will also explore how social change reshapes family dynamics.

Method

This study took a qualitative, phenomenological approach to examining the phenomenon of singlehood within the context of an increasing age at first marriage and a growing number of individuals who have never married. Conducted within the interpretivist paradigm, the study aimed to explore the subjective meaning systems of the participants. The research process and reporting were guided by the SRQR and COREQ frameworks to ensure transparency and methodological integrity (Tekindal et al., 2021; Özden et al., 2022). The sample consisted of 60 participants living in Van city centre: 15 unmarried women, 15 unmarried men, and 30 parents (mothers, fathers, or both). Participants were selected using purposive and snowball sampling methods to ensure diversity in terms of age, education, and socioeconomic status. Data were collected through semi-structured interviews with the participants' consent and analysed using descriptive and content analysis methods.

Discussion and Conclusion

This study explored the experiences of never-married individuals and their parents in Turkey, showing that singlehood is shaped by economic, social, and cultural dynamics. The decision not to marry arises from the intersection of personal autonomy, gender roles, and family expectations. Unmarried individuals emphasised freedom and self-determination; women prioritised career and gender equality, while men associated marriage with financial responsibility. Double standards around premarital sexuality made marriage less essential for men but reinforced traditional norms for women. Loneliness and uncertainty about the future also emerged as key emotional challenges. For parents, marriage

represents stability, social status, and cultural continuity. Their children's singlehood evokes anxiety and social pressure, leading some to a "reluctant withdrawal" marked by silent dissatisfaction. In conclusion, while singlehood in Turkey is becoming more visible, it remains bounded by strong social norms.